

ons
idee

Gideon

Ministerie van Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties
t.a.v. de demissionair minister van Ruimtelijke Ordening dhr. H. De Jonge
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Rotterdam, 12 juli 2023

Betreft: Markt dringt aan op een CO₂-eis voor de bouw

Geachte demissionair Minister De Jonge,

Veel partijen in de bouwsector erkennen dat de klimaat- en milieu-impact van de bouw groot is. Dit wordt ook door het Kabinet erkend. Recente inzichten uit de klimaatwetenschap stellen dat 'op zeer korte termijn enorme maatregelen nodig zijn' om ernstige klimaatverandering te voorkomen¹. "Onze acties de komende tien jaar [2020-2030] zijn bepalend voor de komende duizenden jaren," aldus de voorzitter van het klimaatpanel IPCC.

Vanwege de grote impact van de bouwsector op het klimaat vraagt een grote groep publieke en private partijen uit de sector de Minister om duidelijkheid en actie: kom met een CO₂-eis voor de bouw!

Huidige beleidsdoelen geven duidelijke richting

Het Kabinet heeft in de Klimaatwet uitgesproken om haar CO₂-uitstoot in 2030 met 60% te willen verminderen. In het *Nationaal Programma Circulaire Economie* (NPCE) stelt de Rijksoverheid te willen werken aan een economie binnen planetaire grenzen. Op het gebied van klimaat betekent dat het voorkomen van (de Nederlandse bijdrage aan) een opwarming van meer dan 1,5 °C. De circulaire economie is daar een belangrijke oplossingsrichting voor, die stuurt op de impact in de productieketen.

In recente adviezen stellen zowel het PBL als de SER dat een intensivering van beleid nodig is om de doelen te halen. Het PBL herhaalt haar eerdere oproep voor 'meer drang en dwang'², de SER adviseert om CE-doelen sterker te koppelen aan specifieke sectoren en 'productgroepen'³. In haar Kabinetsreactie (d.d. 3 februari) erkent het Kabinet deze noodzaak⁴.

Huidige integrale sturing schiet tekort voor korte-termijndoelen

Tegelijkertijd lijkt het erop dat de korte-termijndoelen niet gehaald gaan worden. De Algemene Rekenkamer waarschuwt dat het huidige beleid onvoldoende is om de nationale CO₂-reductie te realiseren. Specifiek voor de bouwsector laat een recente verkenning zien dat – met inzet op een combinatie van circulaire strategieën – tot en met 2030 kunnen leiden tot maximaal 33% CO₂-reductie⁵. Een sterkere sturing is dus noodzakelijk.

Sturing op verduurzaming van de bouw vindt momenteel plaats met de Milieuprestatie Gebouwen (MPG). De MPG stuurt integraal over verschillende milieueffecten (19) en de gehele levensduur van een bouwwerk (75 jaar). Doordat ook milieu-impact van onderhoud en vervanging (Module B), einde levensduur (Module C) en de potentiële baten van toekomstig hergebruik (Module D) worden meegerekend, veelal op basis van scenario's, is de MPG niet geschikt om te sturen op de korte-termijn klimaatimpact (bijlage 2). Dit wordt bevestigd door een recente verkenning in opdracht van het Ministerie^{6 & 7}.

Oproep: introduceer een CO₂-eis!

Gideon

Aanvullend op de integrale milieuprestatie over de gehele levenscyclus is het nodig om te sturen op kortetermijn CO₂-reductie⁸. Omdat de materiaalgebonden CO₂-uitstoot (productie- en bouwfase; module A) van nieuwe, energiezuinige gebouwen zo'n 80% van de impact is, valt hier veel winst te behalen.

De afgelopen maanden is er door het Ministerie onderzoek gedaan naar hoe zo'n CO₂-eis er uit zou kunnen zien. Op basis daarvan is de GWP_A-indicator ontwikkeld: een indicator die inzichtelijk maakt wat de broeikasgasuitstoot (*Global Warming Potential*) van Module A (bouw- en productiefase) is. De data voor het maken van deze berekening is dezelfde data die onder de MPG-berekening ligt, waarmee de meerkosten voor het berekenen van deze GWP_A marginaal zijn. Ook zijn er geen redenen om aan te nemen dat dit leidt tot een afname van het bouwvolume.

Bovendien is er vanuit de sector een brede publieke en private steun voor introductie van deze eis. Zo is de door DGBC opgestelde Paris Proof Commitment en de Intentieverklaring om te sturen op Materiaalgebonden Emissies door meer dan 130 marktpartijen ondertekend. Ook het manifest 'een eerlijk speelveld voor een duurzaam Nederland' kon rekenen op de steun van meer dan 240 partijen. Tijdens het proces met de klankbordgroep hebben ook BNA en Neprom aangegeven de GWP_A te steunen en vanuit publiek domein heeft de G4 uitgesproken dat een GWP_A nodig is om als sector te sturen op de klimaatdoelen. Ook deze brief kan rekenen op de steun van toonaangevende bedrijven uit de sector.

Om te zorgen voor een goede inbedding en goed onderbouwde keuzes kunnen wij ons voorstellen dat niet al deze besluiten in de huidige Kamerbrief opgenomen kunnen worden. Tegelijkertijd hebben marktpartijen duidelijkheid nodig, zonder dat dit op korte termijn leidt tot extra spanning in de sector. Daarom stellen wij de volgende fasering voor:

- I. Aankondiging van de GWP_A-methodiek in de komende Kamerbrief voor de materiaalgebonden CO₂-uitstoot vanaf 1-1-2025, waarbij grenswaarden later worden bepaald;
- II. Aankondiging van een rapportageverplichting in de komende Kamerbrief voor zowel de CO₂-uitstoot als CO₂-opslag, waarbij het eventueel combineren van beide waarden later wordt bepaald;
- III. In de komende Kamerbrief het *Europese raamwerk* (EPBD-IV en Level(s)) benoemen, waarbij de GWP_A de eenvoudige, uitbreidbare basis is voor de toekomstige Europese rapportageverplichtingen op het gebied van *Whole Life Carbon**

* Wij verwachten dat een Europees Whole Life Carbon zeker niet voor 2028 actief is én dat een GWP_A niet veel zal afwijken hiervan, omdat altijd de EN15804-2 als basis zal dienen voor deze instrumenten. Bovendien hoeft de GWP_A ook niet gelijk een wettelijke norm te zijn. Wij kunnen ons ook een Rijksrichtlijn voorstellen zoals dat ook binnen de EU gebruikelijk is.

Vergroenen industrie is geenszins afdoende

De gedachte lijkt te leven binnen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat sturen op CO₂-emissies niet vanuit de bouwsector hoeft te komen, maar dat sturing bij de bron - ofwel de industrie - voldoende is. De realiteit ligt echter anders. Het vergroenen van de aanbodzijde, ofwel de industrie, is lastig - een betoncentrale kan geen hout zagen - en zal niet leiden tot substitutie (opkomst en vermarkten van alternatieve materialen). Substitutie van CO₂-intensieve materialen is wél mogelijk door in de bouwsector direct op CO₂ te sturen, waarmee biobased en hergebruik van materialen wordt gestimuleerd.

Daarnaast voelt deze gedachte voor ons als het wedden op een paard wat nog geen wedstrijd heeft gewonnen. De CO₂-emissie van de industrie, bouwnijverheid (bouwplaats) en bouwtransport is de afgelopen 10 jaar immers nauwelijks gedaald (Bijlage 1). Het lijkt dan ook weinig opportuun om te verwachten dat de genoemde sectoren op korte termijn de vrijwel horizontale lijnen weten om te buigen in een sterk dalende lijn van reductie de aansluiting vinden bij de klimaatdoelen van 2030.

Ook is er in paragraaf 4.14 van het meerjarenprogramma klimaatfonds⁹, wat door de Tweede Kamer is aangenomen, het volgende is opgenomen: "Normering bouwmaterialen en stimulering ten bate van

building transition tribes

Gideon

biobased bouwen (€ 25 mln. en een reservering van € 175 mln.) Dit voorstel betreft aanscherping en bredere toepassing van de milieuprestatie-eis aan gebouwen en verdergaande sturing op CO₂, waardoor de toepassing van biobased materialen wordt gestimuleerd. Zo kan de keten ontwikkelen en groeien als rendabel bedrijfsmodel voor boeren en bouwers, waarbij ook CO₂ wordt vastgelegd in de gewassen.“ In het klimaatfonds wordt dus wel degelijk rekening gehouden met een verdergaande sturing op CO₂ in de bouw.

Kom tegemoet aan wat kan en nodig is

Het staat onomstotelijk vast dat de bouwsector met het huidig instrumentarium (MPG) de klimaatdoelen niet gaat halen én dat enkel vertrouwen in het vergroenen van de industrie een onverstandige keuze is. Een aanzienlijk deel van de markt – zowel privaat als publiek – roept de demissionair Minister dan ook op om te doen wat kan én nodig is: **Wij roepen de demissionair Minister De Jonge op om vast te houden aan zijn toezegging in de Kamerbrief van 23 december¹⁰, waarin hij sprak over “een normering voor de CO₂-emissie van het materiaalgebruik in gebouwen”.**

De markt is er klaar voor én het is nodig om onze klimaatdoelen te halen

Hartelijke groeten,

Mede namens vele ondertekenaars van deze brief,

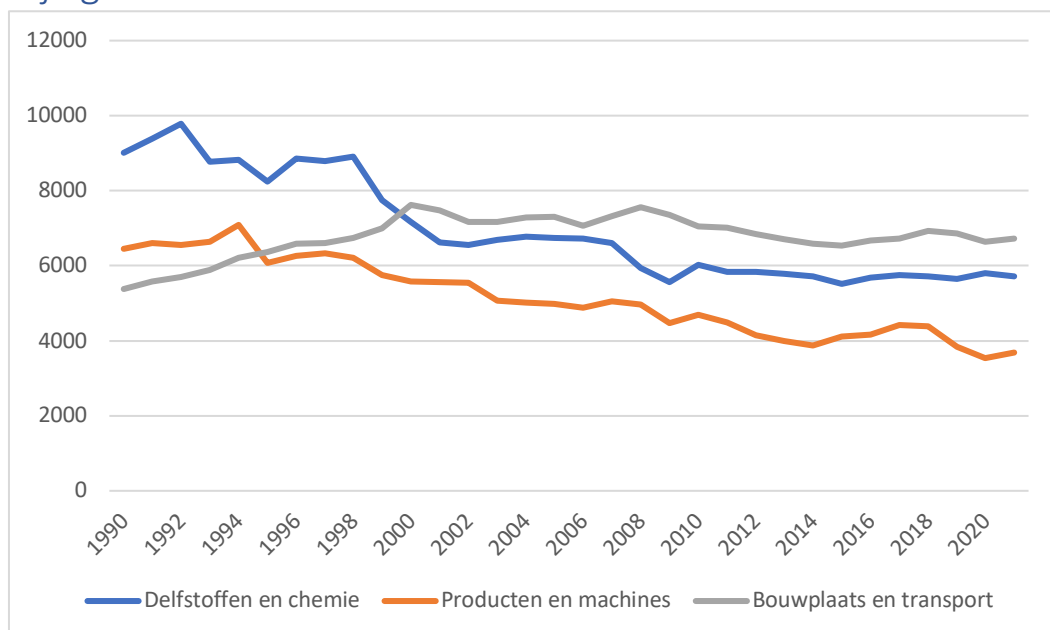
Gideon – Building Transition Tribes en DGBC

Voor vragen of reacties graag contact opnemen met:

Norbert Schotte
tel: +31 (0)623518859
email: norbert@gideonstribes.nl
web: www.gideonstribes.nl

Laetitia Nossek
tel: +31 (0)683596858
email: L.Nossek@dgbc.nl
web: www.dgbc.nl

Bijlage 1 – CO₂-emissie verschillende sectoren

Figuur 1. CO₂-emissie verschillende sectoren (bron CBS, bewerkt door Building Balance)

Bijlage 2 – Overzicht MPG referentiegebouwen

In naastgelegen overzicht⁹, wat tot stand is gekomen in opdracht van RVO en onderdeel uitmaakt van de klankbordgroep die mag reflecteren op de onderzoeken, is te zien dat CO₂-intensieve materialen (tunnelbouw, conventioneel zwaar) om en nabij gelijk scoren op de MPG in vergelijking met klimaatpositieve materialen (biobased, Houtskeletbouw en CLT).

Hieruit valt te concluderen dat er met de MPG niet gestuurd kan worden op korte termijn CO₂-emissies.

MPG referentiegebouwen woonfuncties		BVO [m ²]	MPG totaal prognose	
Referentiegebouw	Bouwwijze		minimum [€/m ² .jaar]	maximum [€/m ² .jaar]
10 S tussenwoning	Conventioneel zwaar	142	0,560	0,699
	Tunnelbouw	141	0,577	0,716
	Houtskeletbouw	141	0,537	0,676
11 M tussenwoning	Conventioneel zwaar	102	0,771	1,102
12 M hoekwoning	Conventioneel zwaar	173	0,547	0,729
	CLT bouw (cat 3)	173	0,608	0,790
	CLT bouw (cat 1)	173	0,519	0,701
13 M vrijstaande woning	Houtskeletbouw	206	0,509	0,587
	Biobased	206	0,478	0,556
14 L vrijstaande woning	Conventioneel zwaar	253	0,475	0,586
22 Chalet – woonfunctie	Houtskeletbouw	63	1,014	1,409

MPG referentiegebouwen woonfuncties		BVO [m ²]	MPG totaal prognose	
Referentiegebouw	Bouwwijze		minimum [€/m ² .jaar]	maximum [€/m ² .jaar]
15 M woongebouw 33 woningen	Conventioneel zwaar	3.773	0,515	0,746
	CLT bouw (cat 3)	3.773	0,550	0,781
	CLT bouw (cat 1)	3.773	0,435	0,666
16 M woongebouw 45 woningen	Conventioneel zwaar	4.596	0,559	0,832
	Tunnelbouw	4.602	0,541	0,814
17 L woongebouw 133 woningen	Tunnelbouw	12.190	0,532	0,835
18 XL woongebouw 604 stuwoning	Tunnelbouw	26.010	0,657	1,352

Tabel 1. Overzicht MPG referentiegebouwen (bron: BZK, 6 juli 2023)

Ondertekenaars

Partij	Verantwoordelijke
DGBC	Annemarie van Doorn
AM Gebiedsontwikkeling	Ronald Huikeshoven
BAM NL	Leendert den Heijer
VORM	Aldo de Vries
Synchroon	Henri van Dam
Ballast Nedam Development	Onno Dwars
Ballast Nedam West	Lilith van Assem
Plegt-Vos	Theo Opdam
Bouwgroep Dijkstra Draisma	Biense Dijkstra
Ooijevaar – bevrogen bouwers	Paul Vlaar
Lont Bouw	Jetze Lont
Greeninclusive	Marthijs Roorda
Triodos	Jeroen Pels
Wonion	Gerrolt Ooijman
GROUP A	Willem van Genugten
CITYFÖRSTER	Martin Sobota
MVRDV	Inger Kammeraat
Levs architecten	Jurrian van Stigt
KAW architecten	Reimar von Meding
Urban Climate Architects	Tim Vermeend
Buro Kade	Michael Bol
Narrativa architecten	Shai van Vlijmen
Orga architecten	Ralf van Tongeren
Achterbosch architecten	Hans Achterbosch
Iggie Dekkers Architectuur	Iggie Dekkers
Bygg Architecture & Design	Tim Kouthoofd
Treetek	Bob Elzen
FLETTTS	Dennis van Lith
Lister Buildings	Vivianne Regout
Finch Buildings	Jurrian Knijtijzer
Sustainer	Gert van Vugt
Respace	Sebastiaan Hameleers
RC Panels	Carlos Klein
Strotec	Jan Walrecht
Arcadis	Cécile Cluitmans
Nibe	Mantijn van Leeuwen
DGMR Bouw bv	Jean Frantzen
Copper8	Sybren Bosch
Alba Concepts	Jim Teunizen
Squarewise	Leonie van de Steen
The 2B Collective	Yvette Watson
Phi Factory	Geerke Versteeg
Holland Houtland	Sandra Nap
Hedgehog Company	Philip Kuipers
Climate Cleanup	Sven Jense
Aeres Hogeschool Almere	Esmond Wesselink
Green-Motion	Gideon Goudsmit

Gideon

Neeltjebespaart	Ilan Roos
MGMC	Maurits Groen
Constructif	Marjet Rutten
Isoleerbewust	Joost van der Waal
New Economy B.V.	Pepijn Duijvestein
Bouwen Aan Innovatie	Gertjan Prins
Valkwerk	Marten Valk
Upside Club TJIKKO	Iris Grobben
Van de Vin ramen en kozijnen	Piet van Loenhout
NPSP BV	Mark Lepelaar
strito development	Willem Fokke
Prefab Noord Veluwe	Roy Turksema
Timmerfabriek Neede	Michel Nijenhuis
Nederlandse Branchevereniging voor de Timmerindustrie	Taco Schoonderwoerd
Centrum Hout	Paul van den Heuvel
Vereniging Circulair Fryslan	Nick Boersma
De Koninklijke Vereniging Van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH)	Paul van den Heuvel
Duurzaam Vlechtwerk	Jetske Thielen
Nido projecten	Clemens van Andel
Re Use Materials	Maarten Stadhouders
Robinwood.nu	Teije de Jong
Plushuis BV	Nicolaas van Everdingen
Blockmaterials	Marjanne Cuypers
BlockMaterials	Simon Duindam
The Newmakers	Pieter Stoutjesdijk
Duurzaamheidsadviezen.nl	Frits Hoff
Maasdam	Matthijs Stam
CO-Act	Johan Thijssen
Freonen Fan Fossylfrij Fryslan	Bowe de Boer
Fokkens Grondgoed	Reind Fokkens
FGD	Henk Hoekstra
SamenBiobasedBouwen	Gerrolt Ooijman
Persoonlijke titel	Pablo van de Lugt
Persoonlijke titel	Carla Rongen
Persoonlijke titel	Gerjan van den Dolder

¹ IPCC (2023) Assessment Report 6: Synthesis Report

² PBL (2023) Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023

³ SER (2023) Evenwichtig sturen op de energietransitie en de grondstoffentransitie

⁴ Ministerie van IenW (3 februari 2023) Kamerbrief Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE) incl. kabinetsreactie op ICER en SER-verkenning

⁵ Copper8, Metabolic, NIBE & Alba Concepts (2023) Woningbouw binnen planetaire grenzen

⁶ W/E Adviseurs (2023) Aanvullend onderzoek Verkenning GWP-prestatie Gebouw (RVO referentie EGO2200165)

⁷ Ministerie van BZK (6 juli 2023) Memo - Nazending bijeenkomst 26 juni 2023 Herziene versie overzicht hoofdlijnen conclusies onderzoeken milieuprestatie-eis

⁸ DGBC & Gideon (april 2023) Een toekomstbestendige milieuprestatie gebouwen

⁹ Ministerie van EZK (26 april 2023) Ontwerp Meerjarenprogramma Klimaatfonds 2024

¹⁰ Ministerie van BZK (23 december 2023) Kamerbrief Normeren en Stimuleren Circulair Bouwen

building transition tribes